

A black and white photograph of two hands, one slightly behind the other, touching a surface covered in Braille. The hands are positioned as if reading or feeling the Braille. The background is a book cover with a large, bold title.

1895. – 2015. 120 godina

Centra za odgoj i obrazovanje

„Vinko Bek“

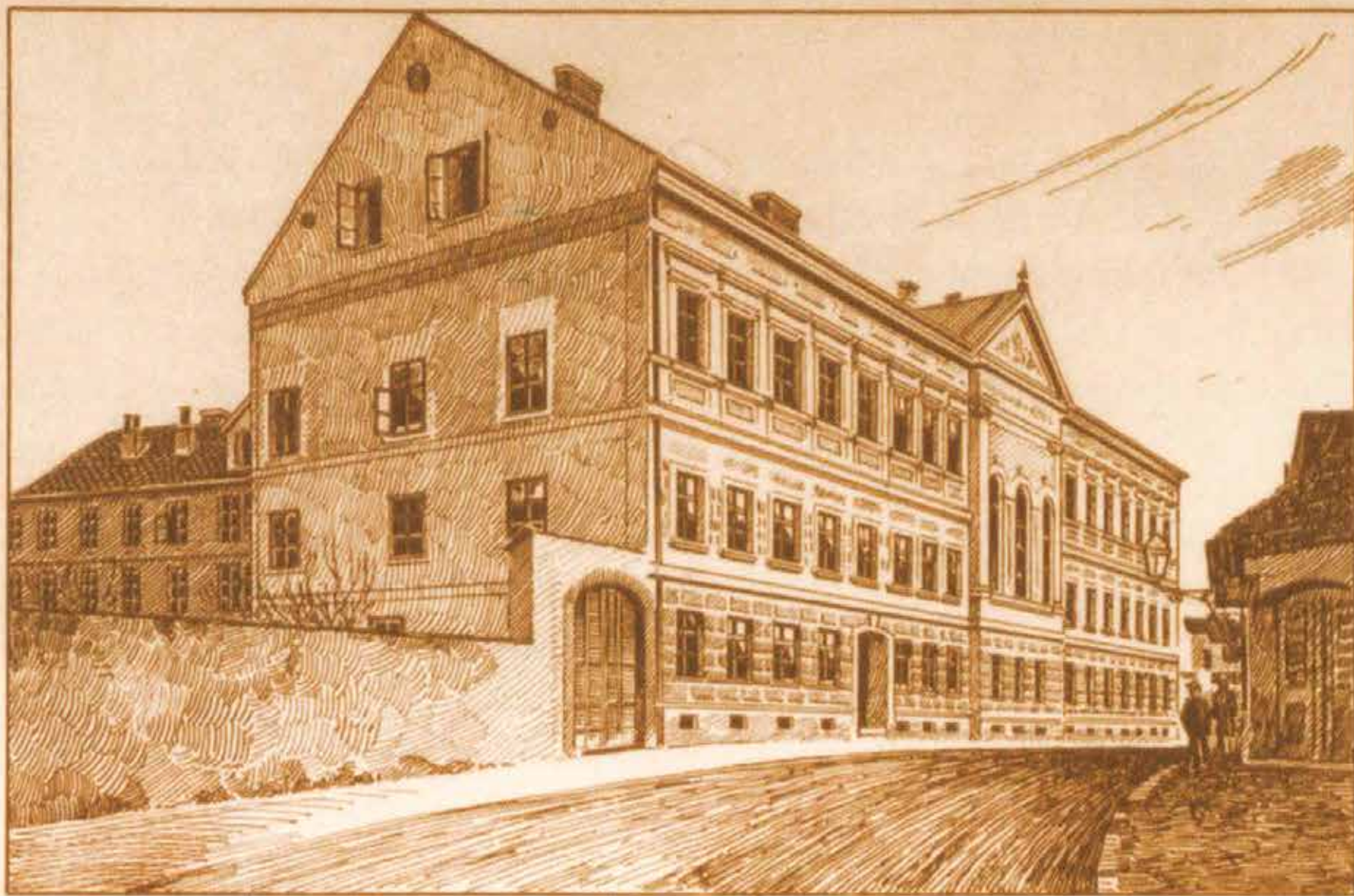
JUČER ► DANAS ► SUTRA

120 ^{1895. – 2015.} **godina**

**Centra za odgoj i obrazovanje
„Vinko Bek“**

JUČER ► DANAS ► SUTRA

Zgrada Zemaljskog zavoda za gluhoonijeme i slijepe osobe, Zagreb (oko 1900.)

JUČER ► DANAS ► SUTRA

Centar “Vinko Bek“, 2015.

JUČER ►

**Kratka
povijest
Centra**

Mješoviti tamburaški zbor
Zemaljskog zavoda za
slijepe (oko 1900.)

Centar za odgoj i obrazovanje „Vinko Bek“ ustanova je u srcu Zagreba u kojoj se 120 godina odgajaju, obrazuju i rehabilitiraju djeca i mladi s oštećenjem vida te posljednjih 30-ak godina i odrasle, kasnije oslijepjele osobe. U Hrvatskoj je malo slijepih ili slabovidnih koji nisu nikada koristili neku od njegovih brojnih usluga, koje im omogućuju da razviju svoje potencijale i ostvare kvalitetan život.

Međutim, ako pitate ljude za Centar „Vinko Bek“, pokazat će se da o njemu znaju jako malo. Isto se tako malo zna i o ljudima s oštećenjem vida – iz svakodnevice slijepih i slabovidnih razvidno je da prema njima još uvijek postoje mnoge predrasude koje narušavaju njihovo ljudsko dostojanstvo i bespotrebno im otežavaju život.

No, uvijek ima ljudi bez predrasuda, ljudi koji prvo vide čovjeka, a tek potom njegov invaliditet. Jedan od njih bio je i Vinko Bek.

Vrsni pjesnik i prevoditelj Sead Muhamedagić, koji je i sam bio učenik Centra „Vinko Bek“, za nadgrobni spomenik Vinka Beka napisao je stihove koji govore o njegovom značenju za slijepe.

***Taj učitelj što Vinko Bek se zvao,
u tamu slijepih unese vedrinu.
On pismenost i znanje im je dao,
podario im ljudskosti toplinu.
Za tu dobrotu slijepi hvalu zbore
dok životnom im snagom bića gore.***

Uvjerenje Vinka Beka da ljudi s oštećenjem vida mogu i moraju postati ne samo prihvaćeni, već i uspješni i zadovoljni članovi našega društva živi u našem Centru, koji s pravom nosi njegovo ime, punom snagom do danas. O tome svjedoče i mnogi iznimno

uspješni bivši učenici i rehabilitanti Centra, koji već odavno svojim radom i svojim životom i sami u velikoj mjeri pridonose afirmaciji osoba s oštećenjem vida.

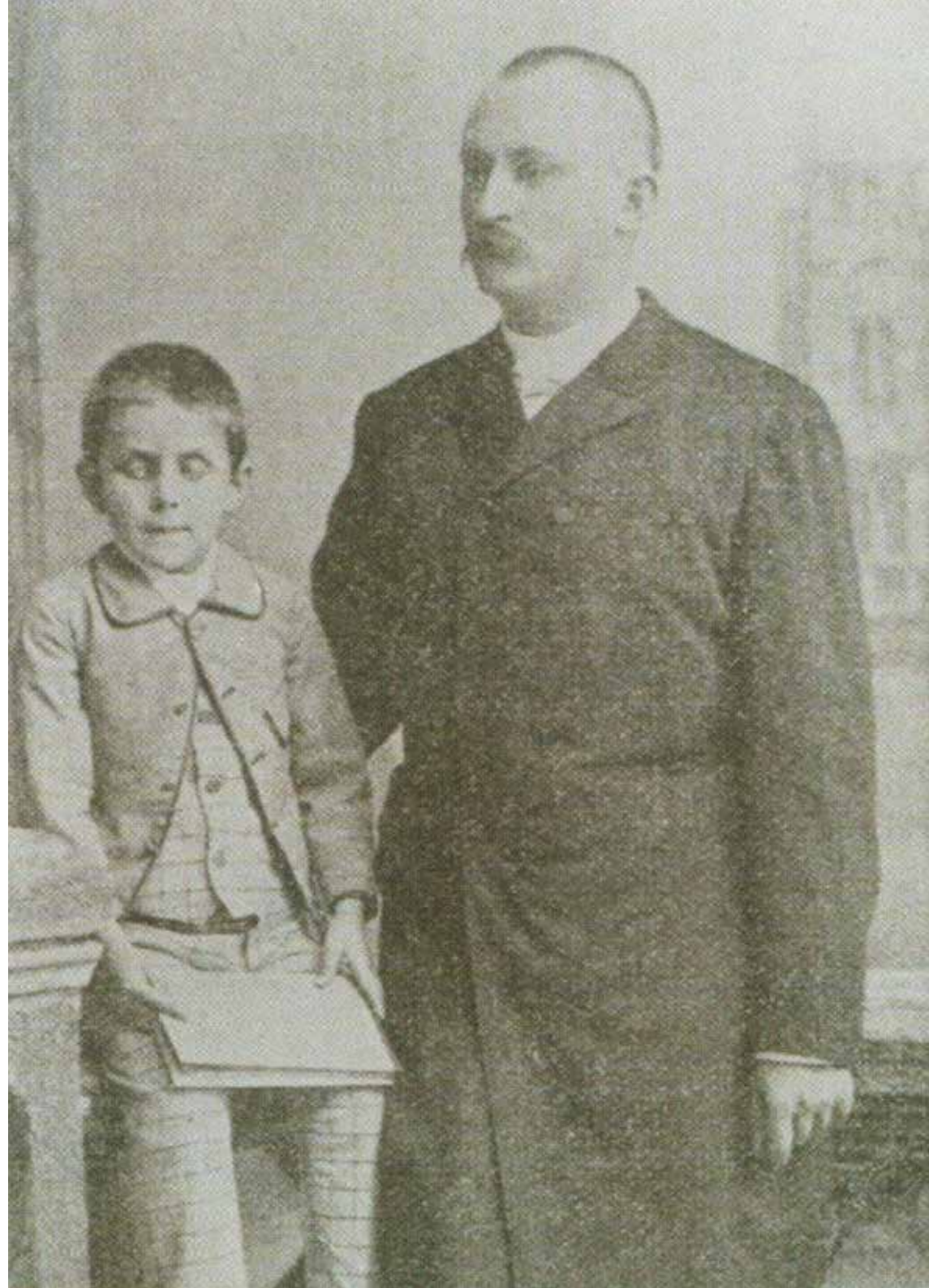
Vrijeme početka

U godini **1895.** Zagreb ima približno 83 000 stanovnika. Gradski oci planiraju uvođenje konjskog tramvaja, car Franjo Josip I. otvara zgradu Hrvatskog narodnog kazališta, Vlaho Bukovac daje inicijativu za izgradnju Umjetničkog paviljona, pred vratima je prvo prikazivanje „živućih slika“...

Prvi hrvatski učitelj slijepih Vinko Bek (1862. – 1935.) ostvaruje svoju viziju. Zahvaljujući njegovu zalaganju u Ilici 83 otvoren je 1. rujna 1895. Zemaljski zavod za uzgoj slijepaca – prvi u ovom dijelu Europe. Vinko Bek je njegov prvi ravnatelj i učitelj za većinu predmeta. Za vrijeme njegove uprave u Zavodu djeluje četverogodišnja osnovna škola, šegrtska škola (npr. za četkarstvo), a važan dio obuke bila je i instrumentalna glazba.

Tako je počelo sustavno obrazovanje slijepih, njihov dug i često naporan put prema ravnopravnosti – prema slamanju predrasuda, prema vjeri u njihove sposobnosti, prema kvalitetnom životu dostojnom čovjeka u punom smislu tih riječi.

**Vinko Bek sa svojim prvim
slijepim učenikom Hinkom
Svobodom (1889.)**

Vrijeme seoba

Nakon 19 godina predanog rada i entuzijazma, **1914.** godine djelatnost Zavoda se obustavlja zbog Prvog svjetskog rata. **1920.** godine Zavod seli u Popovaču, gdje djeluje do **1927.** Vinko Bek bio je ogorčen tom selidbom, i to u zgradu „na osami“, pa je s dozom crnog humora napisao da „tamo slijepci ne samo ništa neće vidjeti, nego ništa neće ni čuti“.

Godine **1928.** Zavod se ponovno otvara u Zagrebu, u prvotnim prostorima. To je „zlatno doba“ njegove dotadašnje povijesti.

Po završetku osnovne škole neki pitomci izučavaju razne obrte (npr. ugađanje glasovira), neki pohađaju srednju glazbenu školu pri Državnoj muzičkoj akademiji, a neki nastavljaju školovanje u II. klasičnoj gimnaziji u Zagrebu. Instruktivnu pomoć

učenicima daju mladi stručnjaci, koji će kasnije postati istaknuta imena hrvatske kulture, kao na primjer glazbenik Stjepan Šulek ili profesor dr. Ante Luj.

Kolika se važnost u to vrijeme pridavala glazbi, ilustrira podatak da su predmetom obuke bili glasovir, orgulje, violina, violončelo, fagot, rog, klarinet, tambure, harmonika i mandolina, a Zavod je imao i svoje glazbene sastave te zbor.

Velika se pozornost poklanjala i učenju stranih jezika – njemačkog i francuskog, kao i učenju esperanta.

Osim o obrazovanju vodilo se računa i o socijalnom odgoju učenika. Potkraj 1940. jedan je od njihovih odgajatelja bio i mladi student Joža Horvat, koji im je čitao tekstove iz naše i strane književnosti i upoznavao ih s naprednim idejama.

„Zlatno doba“ prestaje godine **1941.**
preseljenjem Zavoda u Zemun.

Povratak - Nazorova 53

Godine **1946.** u Zagrebu se osniva „Udruženje slijepih Hrvatske“ (današnji Hrvatski savez slijepih), koje se zalaže za ponovno otvaranje Zavoda u Hrvatskoj. Već **1947.** Zavod se vraća u Zagreb, u Radničku cestu 18, i dobiva ime „Zavod za odgoj slijepe djece“.

Zavod počinje napredovati velikim koracima – četverogodišnja škola prelazi u sedmogodišnju, izdaje se prva početnica za slijepu djecu, formira se biblioteka na brajici i crnom tisku, nabavljaju se specifična pomagala, i što je također značajno, nastavlja se sustavno glazbeno obrazovanje učenika.

Lijevo: Ples i sport uvijek su bile omiljene slobodne aktivnosti djece iz osnovne škole u Nazorovoj 53.

Dolje: Maturanti i njihovi nastavnici iz Nazorove 53 neke davne godine.

1949. godine Zavod seli u, za mnoge generacije osnovnoškolaca legendarnu, Nazorovu 53.

Zgrada u Nazorovoj počela se graditi za Zavod još u vrijeme Banovine Hrvatske (1939. – 1941.), ali je u poslijeratnom razdoblju postala dom za ratnu siročad pa je privođenje zgrade njenoj prvotnoj namjeni bilo prilično burno.

U samom početku Zavodu na novoj lokaciji općenito nisu cvjetale ruže. Naime, odziv na natječaj za prijem pitomaca bio je slab pa je njegovo otvaranje bilo odgođeno. Budući da se brojka od sedmero djece, koliko ih je bilo upisano te godine, usprkos požurnicama Ministarstva socijalne politike nije bitno povećavala, došao je u pitanje i opstanak Zavoda.

Da sav dotadašnji trud ne bi bio uzaludan, Udruženje slijepih Hrvatske ponovno se odlučilo na akciju. Dvoje njegovih članova obilazilo je Hrvatsku u potrazi za slijepom djecom. Pronašli su veći broj djece za koju nisu znale ni lokalne socijalne službe, a ni roditelji nisu bili informirani o mogućnosti njihova školovanja. Ukratko, zahvaljujući toj akciji broj djece ubrzo se povećao na 63 i život osnovne škole i doma u Nazorovoj mogao je započeti.

1951. počinje s radom Osnovna glazbena škola, koja kontinuirano traje do danas i koja je dala mnoge vrsne glazbenike.

1954. godine osnovnoškolsko obrazovanje slijepih postat će osmogodišnje, i to s redovnim nastavnim programom, čime će slijepa djeca biti izjednačena s videćom djecom.

1955. godine, u povodu svoje 70-e obljetnice, Zavod dobiva ime po svom osnivaču te se zove Zavod za odgoj slijepe djece „Vinko Bek“.

Od godine **1957.** u Osnovnoj školi s prekidima djeluje dječji vrtić, čiji je vrlo važan dio rada priprema za školu, ali i stjecanje vještina potrebnih za što veću samostalnost u svakodnevnom životu.

1963. godine Zavod postaje pravom školskom ustanovom i za slabovidne, što znači da slabovidni prestaju biti „prirepak“ slijepima, kao što su uglavnom do tada bili, i postaju ravnopravni sudionici obrazovnog procesa, čije se specifične potrebe zadovoljavaju u punoj mjeri.

Od **1965.** godine u okviru nastavnog predmeta Domaćinstvo osnovnoškolci sustavno uče kako obavljati pojedine kućanske poslove (npr. pripremati jednostavna jela ili uredno složiti svoje stvari). Ta će aktivnost ubrzo obuhvatiti i srednjoškolce i s vremenom postati jedan od važnih rehabilitacijskih programa pod nazivom Svakodnevne vještine.

1969. otvara se u Osnovnoj školi prvi posebni razred za slijepu i slabovidnu djecu s lakšim intelektualnim teškoćama, za koju se kreiraju posebni programi.

Kušlanova 59a

Kad se govori o Kušlanovoj 59a, današnjem sjedištu Centra, treba se vratiti u 1895. godinu. Tada je osnovan i Zavod za odrasle slijepce Društva „Svetog Vida“, koji je 1962. prerastao u Zavod za stručno osposobljavanje slijepe i slabovidne omladine. Zavod je smješten u namjenski građenu zgradu na spomenutoj adresi i u njemu je odmah osnovana dvogodišnja birotehnička škola, koja će od 1964. imati dva odsjeka – telefonistički i daktilografski. Oni će se s vremenom razviti u srednju školu s tri programa – za telefonske operatere, poslovne tajnike i administratore.

Moderna vremena – Centar za odgoj i obrazovanje „Vinko Bek“

1963. godine ustanove iz Nazorove 53 i Kušlanove 59a spajaju se u jednu ustanovu – Zavod za rehabilitaciju slijepe i slabovidne omladine.

1965. godine novonastala ustanova dobiva Nagradu grada Zagreba, za koju će i budućnost pokazati koliko je bila opravdana.

1971. godine osnovana je u Centru izviđačka družina „Iskra“, u kojoj su slijepi i slabovidni izviđači godinama skupljali dragocjena iskustva.

Slijepi osnovnoškolci na predvježbama za učenje Brailleevog pisma.

70-ih se godina u Centru počinju sustavno provoditi posebni programi rehabilitacije koji osobama s oštećenjem vida omogućavaju razvijanje svih potencijala potrebnih za postizanje kvalitetnog života.

Tih se godina u Centru zapošljavaju socijalni radnik, logoped i peripatolog. Razvidno je da se rad Centra sve više okreće prema multidisciplinarnom pristupu.

1977. godine Zavod dobiva današnje ime – **Centar za odgoj i obrazovanje „Vinko Bek“**.

Iste se godine u Kušlanovoj 59a otvara tiskara za brajicu i uvećani tisak u kojoj se izrađuju udžbenici i ostali didaktički materijali – na brajici za slijepe učenike i na uvećanom tisku za slabovidne.

Gore:
Učenici ispred svoje škole u
Nazorovoj 1954. godine.

Desno:
Slijepi učitelj uči geometriju
slijepog učenika.

Navedene godine u Centru počinje raditi i psiholog, čija će uloga u Centru postajati sve značajnijom.

1982. godine, u Međunarodnoj godini invalida, na lokaciji Kušlanova 59a otvara se Športska dvorana invalida, koja je u vrijeme Domovinskog rata, uz Nazorovu 53, imala posebnu ulogu – bila je utočište izbjeglicama iz ratom zahvaćenih područja.

Istovremeno se u programe rehabilitacije uvodi fizioterapija, a nešto kasnije i kineziterapija.

Iste se godine u srednjoj školi Centra proširuje djelatnost uvođenjem tiflotehničkog tečaja za prekvalifikaciju odraslih, kasnije oslijepljenih osoba, što je zametak budućeg odjela za odrasle.

1986. u Centru se počinje provoditi rehabilitacijski program vježbi vida za slabovidne.

1992. osniva se u Kušlanovoj 59a Odjel za psihosocijalnu rehabilitaciju odraslih kasnije oslijepljenih osoba, na koji dolaze invalidi Domovinskog rata, mahom mladići kojima će psihosocijalna rehabilitacija omogućiti povratak u kvalitetan život.

Iste se godine u Centru osniva Savjetovalište za roditelje i ostale članove obitelji korisnika jer je i njih važno osnažiti i savjetovati ih kako se nositi sa situacijom i kako postupati prema slijepom ili slabovidnom članu svoje obitelji.

U Srednjoj školi otvara se informatički kabinet. Računalna tehnika prilagođena osobama s oštećenjem vida otvara slijepima i slabovidnima prozor u svijet – praktički neograničen pristup informacijama, nove mogućnosti stjecanja znanja, samostalno obavljanje raznih poslova i, što je također jako važno, laku komunikaciju sa svima koji su im važni u životu.

1993. počinje na razini Centra osnivanje Službe za integraciju, tj. počinje sustavno uključivanje djece i mladih s oštećenjem vida u redovne vrtiće i škole.

Istodobno počinje djelovati Tim za procjenu, čiji je zadatak procijeniti potencijale i interese budućeg korisnika kako bi se na temelju njih mogli izraditi najprimjereniji individualni programi.

1995. obilježava se 100-ta obljetnica Centra, i to ne samo prigodnim sadržajima, već i akcijama trajne vrijednosti. U potkrovlju zgrade u Kušlanovoj 59a počinje gradnja 600 kvadratnih metara novog prostora za Odjel za rehabilitaciju invalida Domovinskog rata. Nabavljen je brajirani štampač i počinje kompjutorska izrada udžbenika na brajici. Pokrenuta je Biblioteka „Šestotočka“, koja sadrži korisne priručnike rađene posebno za slijepu i slabovidnu djecu, mladež i odrasle.

2007. za izradu udžbenika na brajici i uvećanom tisku nabavljaju se novi strojevi i povećava se broj radnika – popularna Tiskara prerasta u Odjel izdavaštva na brajici i uvećanom tisku.

2008. počinje trogodišnji „Kolibri“ projekt, kojim se otvaraju vrata ranoj intervenciji, programu namijenjenom najmlađoj populaciji s oštećenjem vida te njihovim roditeljima, kao i cijeloj obitelji. U okviru Projekta opremaju se prostori za rad u sjedištu Centra te Splitu i Vinkovcima. Projekt se realizira sredstvima i uz stručnu potporu Kraljevine Nizozemske.

2009. učenici s oštećenjem vida izlaze na državnu maturu sa željom da se upišu na fakultet. Najčešće izabiru studij glazbe, kroatistike, stranih jezika, povijesti, psihologije...

2010. u Centru se počinje provoditi trogodišnji projekt Ministarstva socijalne

politike i mladih pod nazivom Standardi kvalitete socijalnih usluga u djelatnosti socijalne skrbi. Cilj je projekta stalno poboljšavati kvalitetu usluga na svim razinama, tj. razvijati kod svakog radnika Centra svijest o važnosti dobrog rada svakog pojedinca za ostvarivanje zajedničkog cilja.

Iste se godine otvaraju podružnice Split i Vinkovci (djeluje do 2014).

2011. počinje sustavno obučavanje korisnika u integraciji za korištenje prilagođene računalne tehnologije, koja postaje sve dostupnija velikom broju njih.

Iste se godine održava svečana konferencija povodom završetka „Kolibri“ projekta i početka rada rane intervencije, čime je Centar zaokružio svoju djelatnost jer ona sada obuhvaća korisnike od rođenja do zrele dobi.

2015. Centar „Vinko Bek“ otvorio je podružnicu u Osijeku, i to u odgovarajućem prostoru, što u odnosu na ured u Vinkovcima, koji je zatvoren 2014. godine, omogućava znatno proširenje djelatnosti, a time i pružanje cjelovitijih i kvalitetnijih usluga korisnicima s područja Slavonije.

14. rujna 2015. Upravno vijeće Centra za odgoj i obrazovanje „Vinko Bek“ donijelo je Odluku o trajnom zatvaranju zgrade Dislocirane jedinice Zagreb na adresi Nazorova 53. Ovom su odlukom trajno prestali s provođenjem svi programi, djelatnosti i aktivnosti na navedenoj adresi. Za nastavak pružanja usluga djeci predškolske i osnovnoškolske dobi pronađeno je odgovarajuće privremeno rješenje, a u skoroj budućnosti one će im se pružati u sjedištu Centra, tj. u Kušlanovoj 59a, gdje će se za tu namjenu izgraditi novi objekt. ■

Napomena.

Za stariju povijest Centra korištene su informacije iz knjige slijepog tiflopedagoga prof. dr. Franje Tonkovića "I sami slijepi za slijepe", koju je postumno izdao Hrvatski savez slijepih 2003. godine.

Konkretni predmeti ili njihovi modeli slijepima znatno olakšavaju učenje.

DANAS ►

120-godišnja povijest Centra „Vinko Bek“ bogata je događanjima – Centar je proživio tri rata, bilo je uspona i padova, ali je u njemu, a i oko njega, uvijek bilo ljudi koji su ga svojim idejama i svojim predanim radom doveli u 21. stoljeće i učinili ga velikom, modernom, cjelovitom i uspješnom ustanovom.

Centar danas, na svoju 120-u obljetnicu, djeluje na tri lokacije – u Kušlanovoj 59a, gdje je njegovo sjedište, i u podružnicama Split i Osijek.

No, ako uzmemo u obzir da 364 korisnika Centra, a to su djeca najmlađe dobi, djeca predškolske dobi, osnovnoškolci, srednjoškolci i odrasle, kasnije oslijepjele osobe, žive od Dubrovnika do Iloka, može se reći da Centar radi na jednoj jedinjoj lokaciji – a to je cijela Hrvatska. To je dugogodišnja vizija Centra, koja se zadnjih godina nezaustavljivo ostvaruje.

Široka lepeza usluga Centra, koje pružaju stručnjaci raznih profila, omogućuje svakom njegovom slijepom i slabovidnom korisniku, ma gdje bio, da razvije sve svoje potencijale i ostvari kvalitetan i ispunjen život, dostojan čovjeka u punom smislu tih riječi. To je uvijek bila, jest i bit će misija Centra za odgoj i obrazovanje „Vinko Bek“.

**Naši svirači i pjevači
godinama nastupaju na
glavnom zagrebačkom
trgu na Festivalu jednakih
mogućnosti.**

PREDŠKOLSKI I OSNOVNOŠKOLSKI PROGRAMI ODGOJA, OBRAZOVANJA I REHABILITACIJE

Ne tako davno predškolski odgoj i osnovnoškolsko obrazovanje učenika s oštećenjem vida iz svih dijelova Hrvatske

**Na satu glazbene terapije
uvijek je raspjevano, veselo,
zabavno i bučno.**

još su se odvijali u instituciji, kao što je to bilo od početka njihova sustavnog odgoja i obrazovanja. Uvažavajući suvremene trendove socijalne politike, ove se djelatnosti Centra posljednjih desetljeća razvijaju u smjeru odrastanja djeteta u obitelji i lokalnoj zajednici kojoj pripada. U skladu s tim, usluge koje danas pružamo našim korisnicima primiču se sve više izvaninstitucionalnim oblicima, tj. boravku i psihosocijalnoj podršci u ustanovi organiziranim tako da ne remete poželjnu obiteljsku dinamiku i jačaju pripadnost djeteta okolini u kojoj živi.

U Centru, stoga, više ne djeluje klasična predškolska grupa u kojoj njezini polaznici borave cijeli radni tjedan, već djeca u Centar dolaze na individualno kreirane programe psihosocijalne rehabilitacije u kraćem trajanju. Za djecu s područja Grada Zagreba i okolnih županija program je organiziran pružanjem usluge psihosocijalne podrške ili boravka jedanput do dva puta tjedno, a za one iz udaljenijih dijelova države provodi se u okviru usluge boravka ili privremenog smještaja djeteta i roditelja u trajanju do mjesec dana godišnje. ►

Predškolski je program u prvom redu usmjeren na poticanje razvoja djetetove taktilne i/ili vizualne percepcije, prostorne i tjelesne orijentacije, grube i fine motorike i pojmovnog shvaćanja svijeta koji ga okružuje kako bi bilo što bolje pripremljeno za ulazak u sustav obrazovanja i spremno za opismenjavanje na pismu primjerenom njegovom statusu vida. Program se provodi individualno i/ili u manjim grupama. Uz edukacijsko-rehabilitacijsku podršku naši najmlađi korisnici uključeni su i u programe kineziterapije, glazbene i likovne terapije, vježbi vida ili vizualnih stimulacija te, prema potrebi, logopedski tretman.

Prema istom se modelu u specifične individualne i grupne rehabilitacijske

programe naše ustanove uključuju djeca osnovnoškolske dobi Grada Zagreba i Zagrebačke županije koja se školuju u redovnim ustanovama odgoja i obrazovanja ili koja su zbog specifičnih teškoća prekinula osnovno obrazovanje.

Ponekad je djetetu primjerenije školovanje u našoj ustanovi. Odvajanje djeteta s oštećenjem vida od obitelji predstavlja teške trenutke i za roditelje i za djecu. Učiniti njihov boravak u Centru ugodnim i punim lijepih iskustava, zadaća je i želja svih naših djelatnika. Kada se procijeni da je u najboljem interesu djeteta obrazovanje u našoj ustanovi, tim stručnih radnika će odrediti najprimjereniji način stjecanja potrebnih znanja i vještina. Odgojno-

Igra i učenje predškolaca s didaktičkim pomagalom koje je nastalo u našem Centru.

Komunikacijske ploče

Crna soba

Kineziterapija

Maškare

obrazovni i rehabilitacijski programi koji se ovdje provode zakonskim su i stručnim odrednicama prilagođeni različitim sposobnostima djece i omogućuju im da u manjim skupinama i uz podršku stručnjaka za oštećenje vida dosegnu najvišu razinu funkcioniranja. Kontinuirano prateći tijekom njihovog napredovanja, stručnjaci u suradnji s roditeljima procjenjuju moguće poželjne ishode po djetetu i obitelji – nastavak školovanja u gimnazijama ili strukovnim školama u skladu s interesima i sposobnostima djeteta, produljenje osnovnoškolskog obrazovanja do 21. godine života radi potpunijeg stjecanja znanja i vještina za što samostalniji život, mogućnost glazbenog obrazovanja i/ili spremnost

djeteta da se po uključi u redovne programe obrazovanja.

Broj djece uključene u programe obrazovanja uz smještaj iz godine u godinu opada. Rezultat je to iznimnog truda Centra u razvijanju mobilne stručne podrške koja djeluje na području cijele države i svakodnevno radom na terenu pridonosi sve boljoj integraciji slijepe i slabovidne djece u redovne sustave odgoja i obrazovanja. Provođenjem programa rane intervencije, u okviru Odjela integracije, podrška obitelji i lokalnoj zajednici te stvaranje razvojno poticajnog okruženja za dijete započinje u najmlađoj dobi, što smanjuje potrebu njegova izdvajanja iz obitelji i školovanja u posebnim uvjetima.

Važno je spomenuti da se mnogi korisnici usluga naše ustanove odlučuju i na osnovno glazbeno obrazovanje koje je programski i metodički u potpunosti prilagođeno slijepoj i slabovidnoj djeci. S ponosom možemo reći da neki od učenika nakon osnovnoškolskog glazbenog obrazovanja u glazbenoj školi uspješno završavaju srednje glazbene škole i muzičku akademiju.

Život, rad i učenje naših korisnika prate brojni trenuci koji čine lijepim njihovo odrastanje. Tijekom godina korisnici, stručnjaci i osoblje osmislili su čitav niz malih svečanosti u kojima se, kao i u svim životnim prilikama, uči i razvija. Tako generacije djece više od dva desetljeća predstavljaju svoje glazbene talente na pjevačkom

natjecanju osnovnoškolaca, popularnom „Raspjevanom proljeću“. Proljeće nam donosi i „Sportski dan“ kada se naši korisnici, nakon marljivog pripremanja tijekom godine i sudjelovanja u sportskim aktivnostima koje su im ponuđene u slobodno vrijeme, natječu u spretnosti i brzini. Posebno nas vesele tematski osmišljene karnevalske svečanosti, koje nam osim sjajne zabave daju priliku da učimo o udaljenim kulturama putem kvizova, tradicionalnih pjesama, plesova, igara...

Iznimno je važno i razvijanje kreativnosti i jačanje samopouzdanja naših korisnika glazbenim, likovnim i dramskim izričajem. Osim što su to prilike u kojima se nakon školskih obveza opuštaju, to je i način na

koji se predstavljaju široj javnosti izlažući svoje radove na izložbama u gradskim knjižnicama, nastupajući na Inkazu, Lidranu, Festivalu jednakih mogućnosti te na raznim drugim gradskim manifestacijama. U vrijednost i ljepotu likovnog stvaralaštva naših korisnika uvjerit će se svatko tko nas posjeti jer imamo stalnu postavu njihovih radova u svakom kutku i vrijedno ju nadopunjujemo.

Za naše korisnike redovito se organiziraju izleti, posjeti kazalištima, muzejima, kino predstavama i koncertima. Njihovi odgojno-obrazovni i rehabilitacijski programi obogaćuju se izvan ustanove terapijskim jahanjem i plivanjem. Odlasci na zajednička ljetovanja još su jedna od prilika u kojoj ►

se uz mnoštvo zabave uče što većoj samostalnosti, ali i stječu nova prijateljstva, iskustva i uspomene koje nose dalje u život.

Sve od navedenog zahtijeva kontinuiranu procjenu i praćenje stručnjaka specijaliziranih za rad s osobama s oštećenjem vida kako bi se uspješno kreirali raznovrsni individualni programi koji su u stanju odgovoriti na često višestruke potrebe naših korisnika i optimalno potaknuli njihov razvoj. Tim stručnih radnika je multidisciplinaran – u njemu su edukacijski rehabilitatori, psiholog, socijalni radnik, logoped, fizioterapeut, kineziterapeut, glazbeni i likovni terapeut, učitelj predmetne i razredne nastave, a o zdravlju naših korisnika brigu vodi medicinska služba 24 sata na dan.

Ukratko, početak puta u samostalnost često je stresan i težak za naše korisnike, ali i njihove roditelje, koji se suočavaju s brojnim pitanjima ne znajući kakvu budućnost mogu očekivati za svoje dijete. Nerijetko roditelji i obitelj pribjegnu pretjeranom zaštićivanju ili se, s druge strane, smatraju nedovoljno kompetentnim roditeljima za dijete s teškoćama. Na nama je da im pomognemo postaviti i doseći realne ciljeve te izgraditi zdravu i kvalitetnu privrženosti sa svojim djetetom kako bismo svi zajedno stvarali svijet u kojem će dijete voditi što uspješniji i kvalitetniji život. ■

Izložba u Klovčevim dvorima pod nazivom *U ritmu dodira* namijenjena prvenstveno slijepim osobama.

INTEGRACIJA

Sada već davne 1994. počela je s radom Služba integracije s 5 zaposlenih, i to samo dijelom radnog vremena, i 5 slijepih prvašića u redovnoj školi. Danas Odjel integracije broji 22 zaposlenika s punim radnim vremenom i 253 korisnika s oštećenjem vida, od najmlađe dobi do završetka srednje škole. Tijekom 20 godina putovali smo Hrvatskom, obilazili vrtiće i škole, boravili u obiteljima, surađivali na projektima s europskim institucijama i puno učili, održavali predavanja, seminare i radionice; ponekad se borili s vjetrenjačama pokušavajući podržati i pojasniti ideju da su obrazovanje i rehabilitacija djece s oštećenjem vida mogući i poželjni u roditeljskom domu, u najbližem vrtiću i školi.

Danas je Odjel integracije najčešće prva adresa na koju će pedijatri, neonatolozi i oftalmolozi uputiti obitelj koja ima malo dijete s oštećenjem vida. U programu rane intervencije obitelj će dobiti psihološku potporu, a dijete svog prvog mobilnog edukacijskog rehabilitatora s kojim kreće u zajedničku avanturu zvanu odrastanje. Uz individualno isplaniran program dijete će do treće godine u svom domu, u svojoj sobi, pod budnim okom roditelja vježbati i učiti, stimulirat će mu se razvoj preostalih vidnih sposobnosti, motorika, kognitivno funkcioniranje; kroz igru će napredovati i zabavljati se te se pripremiti za upis u redovni dječji vrtić.

Upis u vrtić prva je velika prekretnica u životu svakog djeteta i roditelja. Uz stručnjake Odjela integracije taj se korak pomno priprema. Pomažemo obitelji u odabiru vrtića, pripremamo stručnjake u vrtiću za dolazak djeteta s oštećenjem vida,

provodimo edukaciju za sve one koji će raditi s djetetom. I ostajemo uz dijete i njegovu obitelj. Mobilni edukacijski rehabilitator dolazi u vrtić, pomaže i sudjeluje u provođenju odgojno-obrazovnog programa; dolazi i u obitelj u kojoj provodi različite rehabilitacijske programe – elemente vježbi vida, orijentaciju i kretanje, svakodnevne vještine... – sve individualno prilagođeno potrebama i mogućnostima djeteta. Za djecu vrtićke dobi jednom tjedno održava

se predškolska grupa u kojoj, uz ranije navedene rehabilitacije, pohađaju glazbenu i likovnu terapiju, kineziterapiju, logoterapiju; uči se Brailleovo pismo, vježba grafomotorika i tako se u grupi vršnjaka s oštećenjem vida pripremaju za školu. Program provode zaposlenici Odjela integracije i drugi stručnjaci. Želja nam je ovakav program održavati i u našim prostorima u Splitu i Osijeku za naše korisnike s tog područja jer se pokazao kao jako dobra priprema za ►

**Za mališane je
najljepše učiti kroz igru.**

školu i prilika za dobro upoznavanje djeteta i njegovih sposobnosti, temeljem kojih se radi i preporuka za vrstu i oblik školovanja. Za pojedinu djecu Stručni tim preporučuje školovanje u našoj u našoj ustanovi dok za druge preporučuje redovnu školu. Ta važna, a ponekad i teška odluka uvijek se donosi timski i zajedno s roditeljima.

Vjerojatno je najvažniji dan u životu svakog školarca dan polaska u prvi razred osnovne škole. I u obitelji našeg djeteta vlada veliko uzbuđenje, a mi nastojimo pomoći da za taj dan svi budu što bolje pripremljeni – i roditelji, i dijete, i škola. Ukoliko se roditelj odlučio za školovanje djeteta u redovnom odgojno-obrazovnom sustavu, upućujemo ga da se javi u školu prije upisa, razgovara s ravnateljem i stručnom službom škole, a prema potrebi se u razgovore uključuju i naši stručnjaci. Važno je da škola ponudi učitelja koji je spreman na izazove i nova učenja, koji je senzibiliziran za rad s djecom koja trebaju prilagodbe u nekim segmentima rada i koji se ne boji novoga i različitoga.

Danas je uobičajeno da djeca s teškoćama pohađaju redovne škole, mnoga od njih uz pomoć asistenta i asistivnih tehnologija, pa je sve manji otpor redovnog sustava prilikom upisa djece s teškoćama. Prije 20 godina školovanje slijepog djeteta u redovnoj školi bilo je iznimno rijetko i neuobičajeno, puno je bilo otpora, nesigurnosti, straha. Ipak, najveći dio naše djece imao je sreću da su njihove prve učiteljice i učitelji bili entuzijasti i nadasve sjajni stručnjaci svog zanata – svi su nakon četiri godine školovanja osjećali sreću i ponos što su baš oni imali priliku podučavati učenika s oštećenjem vida. I mi smo od njih puno naučili, a oni su nesebično dijelili svoja znanja i iskustva držeći predavanja na seminarima za svoje kolege – učitelje koji tek trebaju dobiti u razred djeteta s oštećenjem vida.

Tijekom cjelokupnog osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja dijete ostaje u praćenju stručnjaka Odjela integracije. To znači da njegov edukacijski rehabilitator dolazi u školu i surađuje sa svim učiteljima i nastavnicima; dolazi i u obitelj gdje radi s djetetom. Roditeljima su na raspolaganju psiholog i socijalni radnik za sva pitanja i nedoumice. Jedno od čestih pitanja je „A kako će moje dijete u petom razredu?“.

To je sljedeći veliki korak za naše dijete. Ali i za njega se pripremamo. Svi učenici četvrtog razreda iz cijele Hrvatske pozivaju se na „Završni tjedan“. Odnosi se to na tjedan koji djeca provode u našem centru i u kojem vršimo jako puno procjena. Procjenjuju se znanja iz matematike, hrvatskog jezika i stranog jezika, ali se vrši i procjena psihologa, logopeda, procjena funkcionalnog vida, kinezioterapijska procjena, procjena svakodnevnih vještina i stupanj samostalnosti. Ne provode se samo procjene – odlazi se u kino, ZOO, šetnje gradom, vožnju tramvajem, organiziraju se likovne radionice, puno se družimo. Rezultat su uvijek zadovoljna i sretna djeca, nova prijateljstva i poneka simpatija te dragocjeno saznanje da postoje i druga djeca u raznim krajevima Hrvatske koja imaju poteškoće s vidom. Nekoj našoj djeci je to prvo odvajanje od roditelja, i to je važno iskustvo. Iako se pojavi poneka suza pri rastanku, kraj tjedna svi dočekaju s izjavom da im je bilo jako lijepo i da žele ponovo doći. Zadnjeg dana, kada dođu po dijete, roditelji dobiju informaciju o rezultatima i iskrenu, stručnu preporuku za vrstu i oblik programa te potrebne prilagodbe u nastavku školovanja kao i upute za rad na povećavanju samostalnosti.

Ako dijete nastavlja školovanje u redovnoj školi, organiziramo edukaciju za nastavnike i sve stručnjake koji će raditi s djetetom u višim razredima osnovne škole. Stručni tim Odjela integracije dolazi u školu i na jednodnevnom

Predvježbe za učenje brajice – što se ranije počne, rezultati su bolji.

seminaru pruža sve informacije koje su potrebne nastavnicima za početak rada. Te su edukacije uvijek vrlo individualizirane, tj. odnose se na konkretnog učenika. Završavaju radionicom u kojoj se uči Brailleovo pismo i osnove orijentacije i kretanja ili se uz pomoć posebnih naočala simulira oštećenje vida, kako bi polaznici seminara imali priliku iskusiti kako ono utječe na stvarne situacije jer nema do „metode vlastite kože“. Na tom se seminaru nastavnicima predstavlja i edukacijski rehabilitator koji će pratiti dijete u nastavku školovanja. On će i dalje dolaziti u školu i obitelj i nastojati odgovoriti na pitanja koja će se pojavljivati, pružajući podršku školi i učeniku s oštećenjem vida – on će zajedno s učenikom procijeniti kada je vrijeme za uvođenje računala s govornom jedinicom u nastavu, dogovoriti će obuku za računalo s

našim tiflotehničarom, odrediti kada treba početi koristiti dugi bijeli štap i provodit će sve predviđeno individualnim planom.

I onda, osmi razred... Ponovo smo na križanju... I ponovo slijedi „Završni tjedan“. Sve je isto kao u četvrtom razredu, samo su sada nešto stariji, ozbiljniji i s važnom odlukom pred sobom – koju srednju školu odabrati. Tu važnu ulogu igra nadležna služba za profesionalnu orijentaciju koja uz pomoć edukacijskog rehabilitatora iz Odjela integracije i preporuka sa „Završnog tjedna“ predlaže za učenika najbolja zanimanja i sukladno tome odabir srednje škole.

U srednjoj školi nastavlja se praćenje učenika u manjem opsegu nego do sada jer očekujemo da je naše dijete sada već samostalan mladi čovjek. Provodi se edukacija za profesore, kao u petom razredu osnovne škole, a edukacijski rehabilitator je i dalje na raspolaganju školi i učeniku. Sada je sve veći naglasak na razvoju samostalnosti, orijentaciji i kretanju, svakodnevnim i socijalnim vještinama. S njima smo na maturi, zajedno predlažemo potrebne prilagodbe ispitnih sadržaja.

I tu završava službena priča o djetetu koje je bilo korisnik Odjela integracije. Neki od njih upisuju fakultete, neki traže posao na otvorenom tržištu rada. Često se jave svojim edukacijskim rehabilitatorima s vijestima – diplomirali su, pronašli posao, vjenčali se ili dobili dijete. U takvim je trenucima nemoguće ne osjetiti ponos i zahvalnost što je i Odjel integracije bio jedna od karika na tom dugom putu.

Za kraj, važno je napomenuti da je u Odjelu integracije najveći broj edukacijskih rehabilitatora, a za kvalitetu i uspješnost ovog programa jednako su zaslužni naši psiholog i socijalni radnik, nastavnici i rehabilitatori u integraciji. Svaki naš uspjeh rezultat je dobre suradnje i zajedničkog rada. ■

Sa stimulacijom motorike i osjetila treba početi od najranije dobi djeteta.

Procjena vida djeteta općenito je iznimno važna, a posebice za njegovo školovanje.

ODGOJ I PSIHOSOCIJALNA REHABILITACIJA MLADIH

Zadaća je psihosocijalne rehabilitacije mladih dati im siguran oslonac i punu podršku u osjetljivom razdoblju prelaska iz djetinjstva u adolescenciju kako bi svladavanjem svih rehabilitacijskih programa i srednjoškolskog gradiva te sudjelovanjem u slobodnim aktivnostima razvili sve svoje potencijale.

Naši mladi, uz stručnu pomoć i nužan vlastiti angažman, stječu vještine i znanja potrebna za uspješan završetak srednjoškolskog obrazovanja i siguran start u svijet odraslih. Svi oni žive s istim očekivanjima kao i drugi mladi ljudi – nadaju se brzom pronalasku posla, uspješnoj karijeri, zasnivanju obitelji i naposljetku sretnom životu. Neki od njih odlučuju se za nastavak školovanja te upisuju studijske smjerove po vlastitom odabiru i mogućnostima, dok drugi sa stečenim zanimanjem odlaze u svijet rada.

Za naše mlade korisnike postoje mnogobrojne odgojno-obrazovne i rehabilitacijske aktivnosti, uz 24-satnu medicinsku podršku. Svi su oni obuhvaćeni programom pomoći u učenju, koji se sastoji od svakodnevne stručne pomoći u izvršavanju školskih obveza. Ovisno o njihovim individualnim potrebama i procjenama stručnih radnika, korisnici koji pohađaju srednjoškolsko obrazovanje u okviru COO „Vinko Bek“, kao i korisnici s oštećenjem vida koji pohađaju druge srednjoškolske ustanove grada Zagreba, uključuju se u specifične programe rehabilitacije čiji je cilj omogućiti budućoj odrasloj osobi što veću samostalnost u radu i životu: orijentaciju i kretanje, vježbe vida, svakodnevne i socijalne vještine, logopedske vježbe, fizioterapiju, kineziterapiju, vježbe brajice, tiflotehniku.

U okviru odgoja i psihosocijalne rehabilitacije mladih našim je korisnicima ponuđen izbor razolikih slobodnih aktivnosti pa se tako

mogu odlučiti za sudjelovanje u dramskom radu, plesnoj grupi, programu teretane, kuglanju, zboru i glazbenoj sekciji te likovnoj terapiji. Radeći ono što vole oslobađaju se stresa, osnažuju svoje kreativne potencijale, a to pozitivno djeluje na njihovu sliku o vlastitom tijelu i osobnim mogućnostima. Svoja postignuća prezentiraju javnosti na raznim nastupima, izložbama i natjecanjima. Organiziraju se i zajednički odlasci u kazališta i na kino predstave, koncerte, posjete znamenitostima i izložbama te odlazak na zajedničko ljetovanje, gdje usvojene navike i vještine mogu i moraju primijeniti u novoj sredini i njima nepoznatim situacijama.

Programi za mlade obuhvaćaju i pružanje pomoći u prihvaćanju oštećenja vida, tj. činjenice da su po tome različiti od svojih vršnjaka u redovnom sustavu srednjoškolskog obrazovanja, ali se istovremeno gradi njihova svijest o tome da ta različitost nije samo nedostatak, već može biti i poticaj za razvijanje vještina i znanja te da unatoč oštećenju vida mogu biti uspješni, konkurentni, sposobni i prihvaćeni u društvu videćih osoba. Navedeni je proces složen i zahtijeva puno strpljenja i vremena te podršku kako stručnjaka koji sudjeluju i provode programe psihosocijalne rehabilitacije u Centru tako i roditelja, a i suradnju samog mladog čovjeka koji je svojim oštećenjem vida u burnom razdoblju odrastanja i sazrijevanja posebno opterećen.

Većina naših korisnika uključuje se u programe odgoja i psihosocijalne rehabilitacije mladih po završetku osnovnoškolskog obrazovanja, tijekom kojeg su bili integrirani u redovni sustav – živjeli su u svojoj obitelji, pohađali najbližu školu, a pratila ih je naša služba integracije. Odlazak iz obiteljskog okruženja radi srednjoškolskog obrazovanja i daljnjeg

provođenja rehabilitacijskih programa nije „nužno zlo“ kako se često misli, već je on dobra nadgradnja na već naučeno i dobra priprema mladih ljudi za odrastanje i osamostaljivanje. Pozitivna iskustva njihova odvajanja od obitelji uočena su u područjima razvijanja socijalnih i komunikacijskih vještina, samostalnog kretanja i snalaženja u novom prostoru, posebice u aktivnostima svakodnevnog življenja, a i u pripremi za studij ili uključivanje na tržište rada. Mladi mogu naučene vještine i primijeniti –druže se, doživljavaju prve ljubavi, samostalno izlaze u grad, sami pospremaju svoje sobe, brinu se za svoje stvari i osobnu higijenu... Spoznaju da ima i drugih s oštećenjem vida i teškoćama koje su njegova posljedica i nerijetko izjavljuju da se dobro osjećaju među sebi sličnima.

Kod procjene potreba i izbora socijalnih usluga i programa važan je individualni pristup, no često je upravo kombinacija integracije u sredinu u kojoj dijete/mlada osoba živi i programa privremenog smještaja i odvajanja iz nje ključ uspjeha u pripremi mladog čovjeka za samostalan život. ■

**Stjecanje svakodnevni
vještina jedan je od puteva
prema samostalnosti.**

SREDNJOŠKOLSKO OBRAZOVANJE OD ADMINISTRATIVNOG SEKRETARA I TELEFONISTA DO ADMINISTRATORA, POSLOVNOG TAJNIKA I TELEFONSKOG OPERATERA

Daleke 1962. godine u Zavodu za stručno osposobljavanje slijepce i slabovidne omladine, u Kušlanovoj 59a, koji je osnovan još 1895. godine pod nazivom Zavod za odrasle slijepce Društva „Sv. Vida“, osniva se dvogodišnja birotehnička škola. Škola je 1964. godine imala dva odsjeka – telefonistički i daktilografski.

Sve do početka 90-ih godina prošlog stoljeća naglasak u nastavi predmeta struke stavljao se na strojopis, koji se učio kao dio stručnih, i kao dio rehabilitacijskih programa. U prvom su slučaju učenici svladavali vještine koje će im biti potrebne na radnom mjestu, a u drugom, putem bolje pismene komunikacije s videćim osobama, postizali su veću samostalnost u životu. Za učenje strojopisa postojali su kabineti opremljeni mehaničkim i električnim pisaćim strojevima.

S otvaranjem suvremeno opremljenog informatičkog kabineta u srednjoj školi Centra „Vinko Bek“ 1992. godine, kao i suvremenog birotehničkog kabineta 1994. godine te telefonističkog kabineta s ►

novom telefonskom centralom 1995. godine, stekli su se preduvjeti za modernizaciju nastavnih planova i programa i informatičko opismenjavanje učenika s oštećenjem vida koje traje sve do danas.

Do sredine 90-ih godina učenici srednje škole Centra obrazovali su se za tri zanimanja: administrator (trogodišnji program za stjecanje niže stručne spreme), administrativni sekretar (četverogodišnji program za stjecanje srednje stručne spreme) i telefonist (četverogodišnji program za stjecanje srednje stručne spreme).

Za sva tri navedena zanimanja mogli su se školovati i odrasli polaznici prema programima za stjecanje srednje i niže stručne spreme (za osobe sa završenom osnovnom školom) te programima prekvalifikacije (za osobe sa završenom srednjom školom).

Nakon modernizacije nastavnih planova i programa potkraj 90-ih, na temelju dugogodišnjih iskustava nastavnika strukovnih predmeta, uvida u programe srodnih zanimanja i potrebe tržišta rada te osobito uvažavajući specifične potrebe slijepih i slabovidnih, učenici srednje strukovne škole Centra danas mogu odabrati jedan od tri redovna prilagođena obrazovna programa: poslovni tajnik, telefonski operater i administrator.

Nastavni plan i program za sva tri zanimanja sadrži općeobrazovne sadržaje (zajedničke za sve četverogodišnje strukovne škole) i specifične strukovne predmete čiji sadržaji proizlaze iz sveobuhvatnih poslova odabranog zanimanja.

Nastava se izvodi u učionicama i kabinetima opremljenim suvremenim tiflehničkim pomagalicama i informatičkom opremom (računala s čitačima ekrana za slijepe,

brajirani redak i sl.), dok se stručna praksa/ praktična nastava obavlja u poduzećima i ustanovama u mjestu prebivališta učenika. Metode, sadržaji rada i nastavna pomagala prilagođeni su sposobnostima učenika s ciljem postizanja visoke razine općeg obrazovanja i maksimalne osposobljenosti za obavljanje poslova na budućem radnom mjestu.

Poslovni tajnik

Područje rada poslovnog tajnika čine ekonomija, trgovina i poslovna administracija. Učenici se obrazuju za poslove suvremenog tajnika, školovanje traje četiri godine i stječe se srednja stručna sprema.

Obrazovni program za zanimanje poslovni tajnik/tajnica ima za cilj stjecanje znanja, vještina i umijeća na području uredskih poslova koji će učeniku omogućiti da, po završetku školovanja, samostalno, i uz minimalno vrijeme uvođenja u rad, kvalificirano obavlja poslove i radne zadatke u okviru stečenog zanimanja uz doživotno učenje i usavršavanje.

Učenici se osposobljavaju za obavljanje svih administrativnih i tajničkih poslova u tvrtkama i državnim institucijama, u što je uključeno i komuniciranje sa strankama, poslovnim partnerima i ostalim suradnicima te uporaba sredstava i pomagala uredskog komuniciranja, posebno računala sa specifičnom opremom za slijepe.

Telefonski operater

Područje rada telefonskog operatera je PT promet. Učenici se obrazuju za poslove na telefonskim kućnim centralama u pozivnim i kontaktnim centrima. Njihovo školovanje traje četiri godine i stječe se srednja stručna sprema.

Područje telekomunikacijskog prometa posljednjih je godina izloženo snažnim i značajnim tehničkim, tehnološkim i organizacijskim promjenama. Prije svega treba istaknuti iznimno visok stupanj dostignute informatizacije i digitalizacije, što postavlja nove zahtjeve pred osobe s oštećenjem vida glede pristupa radnim zadacima i specifične opreme za slijepe, a to pak zahtijeva i novu metodiku obrazovanja za njihovo zanimanje.

Učenici u suvremeno opremljenom telefonističkom kabinetu stječu visokofunkcionalna znanja i vještine neophodne za obavljanje poslova telefonskog operatera. Usvajaju znanja o prometu, položaju i ulozi telekomunikacija, upoznaju telekomunikacijske sustave i mreže, svladavaju vještine i tehnike telefoniranja i kompjutorsku daktilografiju te osnove rada u kontaktnim centrima.

Administrator

Administratorovo područje rada su ekonomija i trgovina. Učenici se obrazuju za jednostavne uredske poslove, njihovo školovanje traje tri godine i stječe se niža stručna sprema.

Cilj ovog programa je profiliranje stručnjaka koji će biti prikladno osposobljeni za obavljanje poslova administrativne i tehničke prirode.

Učenicima koji se obrazuju u bilo kojem od tri navedena programa omogućeno je pohađanje izborne nastave iz drugog stranog jezika (učenici mogu birati između engleskog i njemačkog jezika).

Potkraj 2007. godine modernizira se oprema u telefonističkom kabinetu kupnjom CISCO IP call centra s 4 radna mjesta telefonskog agenta i 1 radnim mjestom supervizora.

Time je omogućena simulacija rada na suvremenom radnom mjestu telefonskog operatera.

U isto vrijeme nabavom novih računala, softverske podrške i uredske opreme modernizira se nastavni proces u obrazovanju za zanimanja poslovni tajnik i administrator.

U rujnu 2010. godine započeo je projekt pod nazivom „Obrazovanje i osnaživanje učenika s oštećenjem vida i učenika s tjelesnim oštećenjem za integraciju na tržištu rada“ financiran putem IPA programa (fondova Europske unije). Projekt je nastao iz potrebe da se smanji nezaposlenost osoba s invaliditetom, a u njega su bili uključeni učenici s tjelesnim oštećenjima iz Centra za odgoj i obrazovanje Dubrava, koji je bio nositelj projekta, te učenici s oštećenjem vida iz srednje škole Centra za odgoj i obrazovanje „Vinko Bek“, koji je uz URIHO bio jedan od partnera u projektu.

Cilj projekta bio je kreirati novi obrazovni program Operater pozivnog centra namijenjen osobama s invaliditetom kako bi se pospješilo njihovo obrazovanje nakon završene srednje škole te stvorile kvalitetne pretpostavke za njihovo uspješnije zapošljavanje. Zašto baš program Operater pozivnog centra? Zato što je taj program snažno baziran na stvarnim potrebama tržišta rada i znatno povećava mogućnost zapošljavanja polaznika nakon uspješnog završetka programa.

Projektom su uz učenike bili obuhvaćeni i nastavnici struke iz srednje škole Centra „Vinko Bek“, koji su pohađali seminar u trajanju od 140 sati iz sljedećih modula: Informacijske tehnologije, Vještine telefonske prodaje, Vještine telefonske komunikacije, Rješavanje konflikata u telefonskoj komunikaciji, Telefonski

marketing i telefonska prodaja i Upravljanje odnosima s kupcima (CRM). Seminar za nastavnike usavršio je njihova već postojeća znanja i vještine kako bi kvalitetno mogli voditi novi obrazovni program daljnjih naraštaja učenika.

Rezultat sudjelovanja u projektu prije svega je uvođenje novih fakultativnih predmeta koje učenici mogu odabrati tijekom svog obrazovanja u srednjoj školi Centra „Vinko Bek“. U školskoj godini 2013./2014. dio zainteresiranih učenika srednje škole Centra pohađao je fakultativnu nastavu iz predmeta Telefonska komunikacija, a od školske godine 2014./2015. uvodi se i novi fakultativni predmet pod nazivom Telefonski marketing i telefonska prodaja.

Usto, potpuno je opremljen novi kabinet za izvedbu samog programa. Kabinet je opremljen vrhunskom informatičkom opremom (nova računala) te je također kupljena potpuna oprema za simulacije praktičnih vježbi unutar pozivnog centra.

Nakon modernizacije srednjoškolskih programa za zanimanja poslovni tajnik i telefonski operater, stručni radnici srednje škole Centra pristupili su izradi programa za obrazovanje odraslih na temelju njihova dugogodišnjeg iskustva u psihosocijalnoj rehabilitaciji i obrazovanju odraslih osoba kod kojih je došlo do oštećenja vida.

2010. godine izrađeni su novi programi za obrazovanje, prekvalifikaciju i dokvalifikaciju odraslih osoba za zanimanja poslovni tajnik i telefonski operater. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta odobrilo je, na temelju dostavljene dokumentacije i očevida, Centru „Vinko Bek“ izvođenje programa obrazovanja odraslih, i to programa za stjecanje srednje stručne spreme i prekvalifikacije za zanimanja telefonski operater i poslovni tajnik. Iskustvo pokazuje ►

da se polaznici navedenih programa brzo uključuju na tržište rada ili vraćaju u svoje radne sredine.

Od samog uvođenja projekta državne mature u Republici Hrvatskoj 2010. godine velik broj učenika srednje škole Centra „Vinko Bek“ pristupa ispitima državne mature, a dio njih nastavlja školovanje na ► visokoškolskim ustanovama. Kako bi se osigurala kvalitetna priprema i što bolji rezultati učenika na ispitima državne mature, u srednjoj školi Centra redovito se organizira dodatna nastava iz obveznih i izbornih predmeta koji su sastavni dio državne mature. U suradnji s Nacionalnim centrom za vanjsko vrjednovanje obrazovanja učenicima s oštećenjem vida omogućene su prilagodbe ispitne tehnologije (produljenje vremena pisanja ispita, ispitni materijali na brajici i/ili uvećanom tisku, pomoć osobnog pomagača...).

Srednja škola Centra „Vinko Bek“ veliku važnost pridaje sudjelovanju svojih učenika u brojnim izvannastavnim i slobodnim aktivnostima – glazbenim, dramskim, plesnim, likovnim, literarnim i sportskim.

Putem jednodnevnih školskih izleta koji se organiziraju svake godine, višednevnih ekurzija za učenike završnih razreda i redovitih posjeta kulturno-znanstvenim ustanovama i manifestacijama učenici srednje škole Centra „Vinko Bek“ upoznaju različite krajeve Hrvatske i obogaćuju svoje znanje o kulturnoj i povijesnoj baštini svoje zemlje. ■

**Izlet srednjoškolaca
na Krk – izleti su
idealna prilika za
stjecanje novih
znanja i iskustava**

PSIHOSOCIJALNA REHABILITACIJA ODRASLIH

Rad s odraslim osobama, uglavnom kasnije oslijepjelim, „ušao“ je u Centar 1982. godine u obliku tiflehničkog tečaja koji je bio namijenjen odraslim kasnije oslijepjelim osobama upućenim na prekvalifikaciju.

1992. godine potrebe velikog broja muškaraca koji su izgubili vid u ratnim operacijama potaknule su razvoj rehabilitacije odraslih kasnije oslijepjelih osoba. Tečaj tako prerasta u program socijalne rehabilitacije, formiran je Odjel za odrasle, a entuzijazam stručnih radnika Odjela, snaga gotovo šezdesetorice slijepih i praktički slijepih ratnih vojnih invalida te izrazita društvena i politička osjetljivost rezultirali su 1996. godine izgradnjom i namjenskim uređenjem tavanškog prostora od 600 kvadratnih metara za smještaj i rehabilitaciju odraslih kasnije oslijepjelih osoba.

Program je bio kreiran prema potrebama navedene grupacije i sastojao se od podrške u prihvaćanju vlastite sljepoće, prihvaćanju te činjenice od strane njihovih obitelji, ali i od senzibiliziranja šire društvene zajednice te rada na ostvarivanju prava koja proizlaze iz statusa sljepoće ratnih vojnih invalida.

Osamostaljivanje u kretanju uz pomoć dugog bijelog štapa, svakodnevne vještine, opismenjavanje na brajici i svladavanje desetoprstnog pisanja na pisačem stroju bili su sadržaji tadašnjeg programa, koji je Zakonom o socijalnoj skrbi iz 1997. godine imenovan kao Psihosocijalna rehabilitacija.

Izvrсна reintegracija u obitelj, društvo i često

u radnu sredinu potakla je i obvezala stručne radnike Odjela na daljnji razvoj programa za odrasle kasnije oslijepjele osobe. Činjenica da se ovaj životno važan program za odrasle kasnije oslijepjele osobe provodi u Hrvatskoj jedino u Centru „Vinko Bek“ te da smo jedini u regiji i istočnom dijelu Europe, potiče nas na uvođenje novih sadržaja, ali i transformacije u skladu s razvojem društva. ((Do 1998. godine program za rehabilitaciju odraslih provodio se i u Sloveniji u Škofjoj Loki.)

Psihosocijalna rehabilitacija odraslih kasnije oslijepjelih osoba obuhvaća:

- psihološku pomoć i podršku u prihvaćanju nastalog teškog oštećenja vida
- osposobljavanje u samostalnom kretanju uz pomoć dugog bijelog štapa
- učenje i razvoj svakodnevnih i socijalnih vještina
- upoznavanje s tiflehničkim pomagalicama i njihovom primjenom
- svladavanje tipkovnice računala te obuku za korištenje računala uz govornu podršku
- stimulaciju i vježbu ostatka vida

- opismenjavanje na brajici
- radno-okupacijske aktivnosti, glazboterapiju i kineziterapiju.

Ova rehabilitacija namijenjena je osobama kod kojih je u odrasloj dobi nastupilo teško oštećenje vida, osobama koje imaju teško oštećenje vida od rođenja ili djetinjstva, a nisu osposobljene za samostalan život, odraslim slijepim osobama kod kojih su nastupile promjene (osobne, obiteljske, prostorne ili društvene) te odraslim slijepim osobama s pridruženim teškoćama.

Psihosocijalna rehabilitacija odraslih kasnije oslijepjelih osoba započinje, najčešće uz smještaj u Centru i traje od 6 do 35 tjedana (intenzivan rad), nastavlja se pružanjem usluge boravka i psihosocijalnom podrškom u ustanovi ili obitelji, a provode je edukacijski rehabilitator, socijalni radnik, psiholog i terapeut. Sve navedene programske aktivnosti provode se individualno i prilagođene su potrebama i interesima odraslog korisnika.

Cilj programa je nastavak što samostalnijeg i sigurnijeg života u obitelji, na radnom mjestu i općenito u društvu.

Od 2007. godine psihosocijalna rehabilitacija odraslih obuhvaća i radno-okupacijsku terapiju, koja je namijenjena odraslim slijepim osobama s pridruženim teškoćama, a provodi se u ustanovi u okviru usluge poludnevnog boravka ili psihosocijalne podrške bez vremenskog ograničenja. Cilj je rada s ovom grupom korisnika postići i održati što višu razinu samostalnosti u svakodnevnom životu. ►

Kasnije oslijepjela osoba mora ponovno učiti ono što je već znala, kao što je, na primjer, rad na računalu

Sve obvezujuće ili preporučene smjernice Ministarstva socijalne politike te iskustva razvijenih europskih zemalja, koja govore o što kraćem boravku u ustanovi radi provedbe programa psihosocijalne rehabilitacije, dovele su do još jedne transformacije Odjela za odrasle. Program koji se provodi uz smještaj postaje kraći i intenzivniji, s najviše pet uključenih korisnika, dok je znatno veći broj korisnika obuhvaćen radom u obitelji i lokalnoj zajednici.

Budućnost ovog odjela je osnažiti Savjetovalište u skladu sa sve većim potrebama, razvijati programe za osobe treće životne dobi, proširiti program novim aktivnostima (npr. vježbama slušanja), aktivirati provođenje programa u postojećim podružnicama Split i Osijek te formirati nove podružnice za područje Primorja i Istre, Zagorja, Međimurja i zapadne Slavonije.

Za dobrobit korisnika Odjela važno je nastaviti i rad na osvještavanju potrebe prihvaćanja psihosocijalne rehabilitacije odraslih kasnije oslijepjelih osoba kao programa u djelatnosti Ministarstva zdravlja te proširiti program psihosocijalne rehabilitacije i radno-okupacijske terapije uslugom organiziranog stanovanja za odrasle slijepo osobe s utjecajnim teškoćama.

Sadržaj programa psihosocijalne rehabilitacije i dalje ćemo razvijati i usklađivati s potrebama pojedinca i društva općenito, s naglaskom na individualni pristup i provedbu, što zahtijeva kvalitetno educirane, ali i iskusne stručne radnike.

Specifičnosti rada s odraslim kasnije oslijepjelim osobama

Kada slijepoća ili teško oštećenje vida nastupi u odrasloj dobi, osoba koja je formirana, koja

često ima obitelj, zvanje i radno mjesto te određene navike i stil života, dovedena je u situaciju potpune ovisnosti, a emotivne i često ekonomske posljedice (nerijetko gubitak radnog mjesta ili rano umirovljenje) ne dopuštaju joj prihvaćanje sljepoće pa tako i procjenu potrebe za rehabilitacijom.

S obzirom na to da u sustavima zdravstva i socijalne politike još uvijek nije uspostavljen automatizam psihološke i socijalne podrške odraslim novooslijepjelim osobama, Odjel za psihosocijalnu rehabilitaciju odraslih jedino je mjesto gdje je moguće dobiti stručnu pomoć za nastavak života u novim, vrlo traumatičnim okolnostima. Socijalni radnik, psiholog, edukacijski rehabilitator i terapeuti stručni su radnici koji imaju zadatak prepoznati stupanj formiranosti novooslijepjele osobe, razinu njenog znanja i životnog iskustva te njen položaj u obitelji, na radnom mjestu i u društvu.

Odrasla kasnije oslijepjela osoba u program psihosocijalne rehabilitacije najčešće dolazi zahvaljujući angažmanu obitelji, prijatelja ili vlastitim snagama, odnosno vrlo je rijetko „vođena“ iz centara za socijalnu skrb ili upućena iz očnih klinika jer njena odrasla dob ne obvezuje nikoga u društvu na njeno usmjeravanje. Osobe koje u odrasloj dobi izgube vid i zaposlene su uglavnom se umirovljuju bez obzira na kronološku dob, a društvena i zakonodavna briga o njima svedena je na skromni novčani dodatak na sljepoću.

Program psihosocijalne rehabilitacije započinje prarodom nastale traume te prihvaćanjem sebe kao slijepe osobe s novonastalim ograničenjima.

Rehabilitacija, tj. ponovno osposobljavanje za izvođenje već ranije usvojenih aktivnosti, temelji se na prilagodbi u organizaciji i provedbi aktivnosti (npr. području

Lijevo: Vrtlarenje je omiljena aktivnost polaznika radno-okupacijske terapije

Gore: Radna terapija i učenje svakodnevnih vještina

Desno: Rad s odraslim korisnicima koji uz oštećenje vida imaju i druge teškoće

svakodnevnih vještina), usvajanju novih načina i metoda (npr. u rehabilitacijskom programu orijentacije i kretanja), korištenju računala ili opismenjavanju na Braillevom pismu.

Na pristup, planiranje i provedbu programa psihosocijalne rehabilitacije odraslih kasnije oslijepjelih osoba utječe niz faktora, a to su stupanj gubitka vida, dob nastanka oštećenja vida, prisutnost dodatnih utjecajnih smetnji, kronološka dob i status osobe. Rehabilitacijski sadržaji i postupci prilagođeni su individualnim potrebama i mogućnostima svake osobe. Kod odraslih, već izgrađenih osoba, nužno je uvažiti njihova ranije stečena znanja i iskustva kao i njihov raniji položaj u obitelji i na radnome mjestu.

Važno je znati da odrasla kasnije oslijepjela osoba dobivene informacije i upute preispituje na temelju vlastitih iskustava i vrijednosti, da sama odlučuje o svom životu, da preuzima odgovornost za vlastite postupke, da teže podnosi vlastiti neuspjeh i da će lakše prihvatiti znanja i vještine koje može koristiti u skoroj budućnosti.

Uspješno provedena psihosocijalna rehabilitacija odrasloj kasnije oslijepjeloj osobi omogućava povratak, odnosno nastavak života u obitelji, na radnom mjestu i u društvu na približno onoj razini na kojoj je osoba živjela prije gubitka vida. ■

REHABILITACIJA

Za osobe s oštećenjem vida rehabilitacija je jednako važna kao i obrazovanje. Njome se stječu vještine koje vode do samostalnosti, samostalnost budi samopouzdanje, samopouzdanje utječe na uspješnost i prihvaćenost od okoline, a sve zajedno omogućava kvalitetan život, što je krajnji cilj sveukupnog rada sa slijepima i slabovidnima.

Niže navedeni rehabilitacijski programi namijenjeni su isključivo slijepim odnosno slabovidnim osobama.

Brajica je opismenjavanje na pismu za slijepe. Ona je najstariji oblik rehabilitacije jer postoji od početka obrazovanja slijepih i uvjet je njegove kvalitete. Za slijepu osobu koja ne zna brajicu, ne može se reći da je pismena. Poznavanje brajice sadrži čitanje i pisanje znakova brajice, oblikovanje brajičnog teksta, poznavanje specifične uporabe znakova u matematici, kemiji i fizici, u glazbenoj notaciji i nekim stranim jezicima te u novije vrijeme poznavanje osmotočkaste (kompjutorske) brajice.

Hrvatska knjižnica za slijepe organizira svake godine državno natjecanje u čitanju brajice na kojem neki natjecatelji postižu brzinu čitanja crnoga tiska.

Tiflotehnika je skupni naziv za pomagala za slijepe i slabovidne. Naziv podrazumijeva ne samo različite aparate, uređaje i naprave koje slijepima i slabovidnima olakšavaju funkcioniranje u različitim životnim situacijama, već i stjecanje vještina potrebnih za njihovo korištenje.

Posebno treba spomenuti najstarije i najjednostavnije pomagalo za slijepe – vječni dugi bijeli štap, koji slijepima pomaže u

orijentaciji i samostalnom kretanju, koji ih štiti od prepreka i koji obavještava videće osobe da se susreću sa slijepom osobom.

Posebno ćemo spomenuti i najnovija i najsoficiranija pomagala – elektronička pomagala, tj. prilagođena računala, elektroničke bilježnice i slično, koja su slijepima i slabovidnima donijela neslućene mogućnosti komunikacije te samostalnog učenja i obavljanja različitih poslova.

Svakodnevne vještine definiraju se kao stjecanje vještina potrebnih za obavljanje aktivnosti svakodnevnog života: uzimanje i pripremanje hrane, održavanje osobne higijene, odijevanje, brigu o kućanstvu, zabavu...

Za slijepe i slabovidne koji žive sami, a još više za slijepe roditelje, mogućnost obavljanja svakodnevnih poslova bez tuđe pomoći je nužna.

Videći su ljudi često, srećom neutemeljeno, općenito skeptični prema sposobnostima slijepih i slabovidnih, što se odražava i na tom planu.

Praksa, međutim, pokazuje, da uz pomoć stručno vođene edukacije i ispravnog postupanja njihovih bližnjih, posebice roditelja, osobe s oštećenjem vida mogu postati vrlo vješte u mnogočemu, pa tako i u obavljanju svakodnevnih poslova.

Orijentacija i kretanje je rehabilitacijski program za osposobljavanje slijepih za orijentaciju i samostalno i sigurno kretanje u unutarnjem i vanjskom prostoru.

Za slijepu je osobu prostor velika nepoznanica i ona svaki put kojim se kreće treba dobro upoznati. Uz to treba naučiti interpretirati zvučne informacije iz okoline, što znatno proširuje „obzor“ ljudima koji ne vide ili koji jako slabo vide. Ima slijepih ljudi koji po zvuku znaju koji broj tramvaja dolazi.

Na uvijek zanimljivim vježbama vida djeca „uče gledati“, tj. bolje koristiti ostatak svog vida.

Bijeli štap, koliko god jednostavan bio, još uvijek je nezamjenjivo pomagalo za sigurno kretanje slijepih. On je ljudima koji vide znak da se susreću sa slijepom osobom, a slijepima daje vrlo korisne informacije o putu kojim se kreću i štiti ih od sudara s kantom za smeće ili pada u nezaštićenu rupu na cesti. Sigurno samostalno kretanje jedan je od osnovnih uvjeta za kvalitetan život osoba s oštećenjem vida.

Vježbe vida omogućuju slabovidnima da pomoću praktičnog rada na zanimljivom didaktičkom materijalu, koji se može prilagoditi interesima svakog polaznika, korak po korak nauče učinkovitije koristiti ostatak svog vida.

Slabovidne osobe, naime, često imaju neiskorišteni vizualni potencijal. Cilj je vježbi taj potencijal iskoristiti do maksimuma, pa su tako na vježbama vida mnogi slabovidni „naučili gledati“, što im u velikoj mjeri olakšava život i rad, posebice onaj u školi. Pokazuje se, naime, da slabovidni učenici mogu u procesu obrazovanja imati većih problema od slijepih. Vježbe su polaznicima iznimno zanimljive jer ih doživljavaju kao igru, što one ustvari i jesu. ■

Fizikalna terapija

SLOBODNE AKTIVNOSTI

Za slobodne aktivnosti može se reći da su velika vrijednost Centra „Vinko Bek“. Stručno vođene, one otkrivaju i razvijaju nadarenost naših korisnika i nerijetko pozitivno utječu na čitav njihov život. Mnogi su se naši korisnici i nakon završetka školovanja nastavili baviti glazbom, glumom, sportom, literarnim i likovnim stvaralaštvom, neki iz vlastitog zadovoljstva, a neki i profesionalno.

Glazba od samog početka sustavnog obrazovanja slijepih i slabovidnih ide s njime ruku pod ruku. Ona je od svih umjetnosti osobama s oštećenjem vida najbliža jer mogu u njoj uživati bez ograničenja, bilo kao izvođači, bilo kao slušatelji, a mnogima je postala i profesija. Iz Glazbene škole Centra potekli su vrhunski pijanisti i profesori glasovira, a iz glazbenih aktivnosti rokeri koji su u stanju zapaliti publiku. Koliko sviranje nekog instrumenta znači za društveni život, nije potrebno ni govoriti. Uz glazbu ide i pjevanje. Korisnici Centra uvijek su mogli pjevati u zboru, a u novije vrijeme i individualno na školskim pjevačkim natjecanjima Raspjevano proljeće (za osnovnoškolce) i Bek-fest (za srednoškolce), koja oduševljavaju i izvođače i publiku, teško je procijeniti koga više. Među članovima žirija u pravilu je neko poznato ime naše estrade.

U dramsko-recitatorskoj skupini korisnici uče koristiti vrednote govora. Uče da je ljudski glas najsavršeniji instrument i da se njime mogu izraziti svi osjećaji. Članovi skupine uvijek su

Naši atletičari ponosni su vlasnici medalja s mnogih natjecanja.

Izložba u Tiflološkom muzeju pokazuje da djeca i mladi s oštećenjem vida mogu biti, uz primjerene metode rada, iznimno kreativni u likovnom izrazu.

Do ljepote i zdravlja u našoj teretani.

sudjelovali na školskim priredbama, u novije vrijeme i na Lidranu, Inkazu i Festivalu jednakih mogućnosti, a oni najbolji postaju članovi kazališta slijepih „Novi život“.

U literarnoj skupini razvija se interes za književnost, posebice poeziju. Mnogi slijepi potaknuti tim bliskim susretom s književnošću uspješno pišu, naročito liriku. Čitanje je općenito jedna od omiljenih razbibriga slijepih ljudi. Istraživanja su pokazala da mnogi slijepi čitaju puno više od ljudi koji vide.

Likovne aktivnosti zadiru duboko u poimanje oblika i prostora slijepih i slabovidnih. One pomiču mnoge granice doživljavanja svijeta oko njih. Budući da su njihovi radovi nastali većinom na temelju taktilne percepcije, veoma su originalni i maštoviti, što potvrđuju i mnogobrojne izložbe te nagrade na natjecanjima.

Ples korisnicima Centra daje veću slobodu kretanja u prostoru te raznolikost i ritmičnost pokreta. Budući da slijepi ne mogu naučiti plesati imitacijom, svaki pokret treba im precizno opisati ili pokazati dodirnom, što iziskuje prilično strpljenja i truda i od učitelja i od učenika, ali što je veći trud, veće je i zadovoljstvo kad se pokažu rezultati. Svojim plesnim točkama srednjoškolci su znali nastupati na Festivalu jednakih mogućnosti.

Sport omogućava slijepima prirodnost pokreta, pravilno držanje, veću sigurnost u kretanju i bolju kondiciju.

Pri srednjoj školi našim su učenicima na raspolaganju sportska dvorana, kuglana i teretana, koje se koriste kako za nastavu tako i za slobodne aktivnosti.

Mnogi su slijepi i slabovidni postigli zapažene rezultate u atletici na raznim natjecanjima i paraolimpijadama ili su ugodno provodili vrijeme igrajući goalball (igra zvučnom loptom) i pikado ili kuglajući, skijajući, veslaajući, jašući... ■

Gore: Splet likovnog, glazbenog i dramskog izričaja - naš originalni LGD program na INKAZu.

Doље: Naše plesačice na Festivalu jednakih mogućnosti.

MEDICINSKA SLUŽBA

Kada je riječ o djeci, mladima i odraslima koji su na privremenom smještaju u Centru, ne može se zaobići našu medicinsku službu koja skrbi o njihovom zdravlju 24 sata na dan. Njeni radnici dobro su upoznati sa svim njihovim zdravstvenim problemima, i akutnim i kroničnim, i kad ne mogu pomoći

sami, vode ih na preglede, posjećuju u bolnici i brinu se da redovito uzimaju lijekove. Redovito odlaze s korisnicima oftalmologu i zubaru. Kad treba, pomažu im u održavanju osobne higijene. Njihov svakodnevni posao je i sastavljanje zdravih jelovnika. ■

**Briga za zdravlje očiju
jedan je od prioriteta
medicinske službe.**

IZRADA UDŽBENIKA NA BRAJICI I UVEĆANOM TISKU

Za osobe s oštećenjem vida jedina prava šansa za dobivanje zaposlenja i ostvarenje kvalitetnog života je dobro obrazovanje, po mogućnosti visoko.

Na zavojitom putu usvajanja znanja česta je prepreka slijepima sporost u čitanju, a slabovidnima i u pisanju, što im otežava ne samo razumijevanje onog što se čita, već i stjecanje dobre pismenosti u najširem smislu te ih čini ovisnima o pomoći osoba koje vide.

Da bi slijepi i slabovidni školarci u tom temeljnom segmentu obrazovanja postigli maksimum te tako postali vješti i samostalni u izvršavanju školskih obveza, potrebni su im, između ostalog, prilagođeni udžbenici i druga pisana nastavna sredstva – na brajici za slijepe i na uvećanom tisku za slabovidne.

Približno 250 korisnika Centra, koji su integrirani u redovne osnovne i srednje škole širom Hrvatske ili se školuju u Centru, udžbenicima opskrbljuje Odjel izdavaštva na brajici i uvećanom tisku, popularno zvan Tiskara.

Tiskara je jedno od prometnijih i živahnijih mjesta u Kušlanovoj 59a – u nju dolaze učenici i nastavnici naše

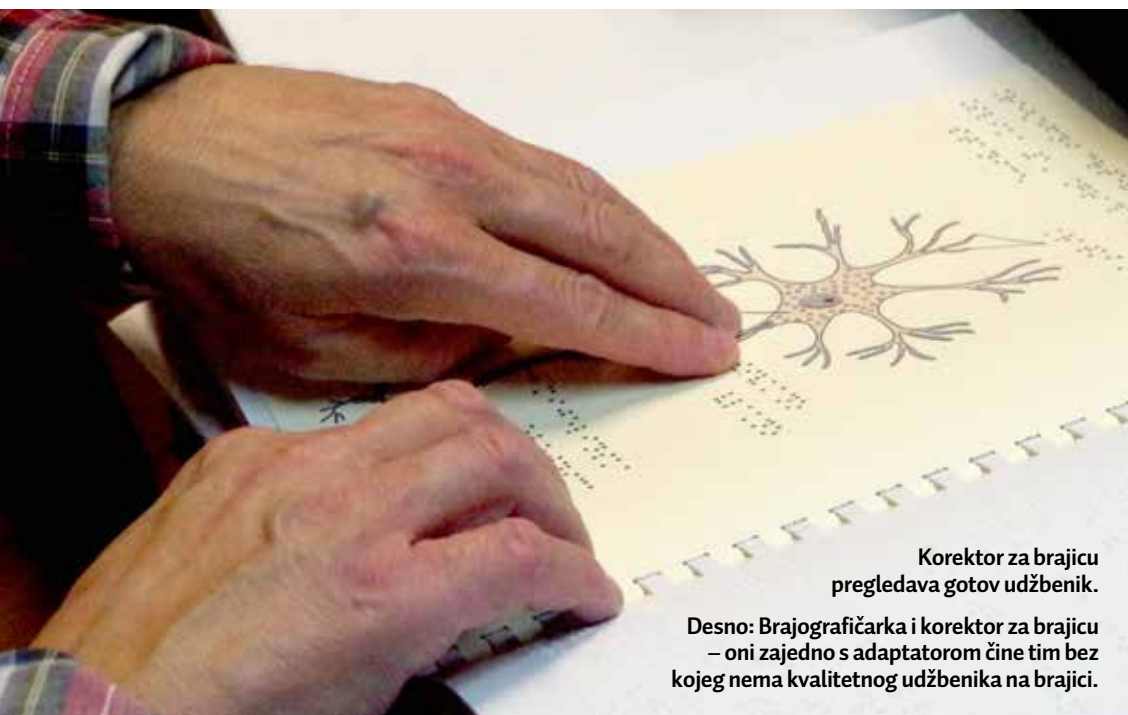
srednje škole, roditelji i edukacijski rehabilitatori učenika u inegraciji, zvone telefoni, buče brajčni tiskarski strojevi i strojevi za izradu uvećanoga tiska...

Puno prije početka školske godine u Tiskari se prikupljaju i analiziraju popisi udžbenika svih korisnika, nakon čega se u suradnji s nastavnicima, terenskim edukacijskim rehabilitatorima, stručnim suradnicima i roditeljima radi plan izrade.

Izrada udžbenika, posebice onih na brajici, zbog nužnih prilagodbi redovnih udžbenika složen je posao, pogotovo ako se drži do kvalitete, kao što je to u našem centru. Kvaliteti pridonosi i gotovo 40 godina rada Tiskare. Osnovana je na inicijativu slijepih radnika Centra, postupno se razvijala tehnički i stručno da bi danas bila u stanju udovoljiti suvremenim udžbeničkim standardima, kao i specifičnim standardima izrade udžbenika za učenike s oštećenjem vida, stoga svi naši udžbenici na brajici imaju Odobrenje za upotrebu Povjerenstva za udžbenike Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta.

Napredak računalne tehnike, posebice one prilagođene osobama s oštećenjem vida, nije zaobišao ni našu tiskaru. Kompjutorske bilježnice, brajčni redci i govorne jedinice postaju dostupni sve većem broju naših korisnika, pa je zadnjih godina počela za više razrede osnovne škole i za srednjoškolce izrada elektroničkih udžbenika.

Udžbenici se našim korisnicima posuđuju, što znači da su za njih besplatni. Po završetku školske godine imaju ih obvezu vratiti kako bi ih mogli koristiti drugi školarci. Sve potrebe za udžbenicima, nažalost, nije moguće zadovoljiti zbog postojanja velikog broja

**Korektor za brajicu
pregledava gotov udžbenik.**

**Desno: Brajografičarka i korektor za brajicu
– oni zajedno s adaptatorom čine tim bez
kojeg nema kvalitetnog udžbenika na brajici.**

redovnih udžbenika te zbog njihove česte izmjene. Nerijetko se događa da udžbenik na brajici, odnosno uvećanom tisku treba samo jedan učenik...

Osim udžbenika u Tiskari se izrađuju priručnici, skripta, lektira, ispiti znanja, tablični prikazi, reljefni zemljovid i crteži, bilježnice za slabovidne i još mnogo toga što nekome od naših korisnika može zatrebati tijekom školovanja i/ili rehabilitacije.

Budući da su tijekom vremena radnici Tiskare većinu svojih „proizvoda“ uglavnom osmislili sami (način prilagodbe redovnih udžbenika za tiskanje na brajici, način izrade reljefnih crteža; način izrade udžbenika na uvećanom tisku kao i bilježnica i kajdanki za

slabovidne, koje radi jedino naša tiskara), ona je idealno mjesto za edukaciju svih koji o izradi didaktičkih sredstava na brajici i uvećanom tisku žele ili trebaju nešto znati, pa tako na edukaciju o izradi udžbenika na brajici, između ostalih, dolaze studenti Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta.

Radnici Tiskare istinski se trude, u okolnostima koje im baš i ne idu na ruku, poduprijeti sve korisnike Centra, koliko god je to moguće, u usvajanju znanja, a time i njihovo putovanje prema zaposlenju i ispunjenom i cjelovitom životu. ■

PRATEĆE SLUŽBE – TAJNIŠTVO, RAČUNOVODSTVO, ODJEL PREHRAMBENIH I POMOĆNO-TEHNIČKIH POSLOVA

U blagovaonici je osim kuhinjskog osoblja uvijek i stručna osoba koja uči korisnike ponašanju za stolom.

Rad pratećih službi u Centru „Vinko Bek“ također ima svoje specifičnosti. Radnici u pratećim službama moraju, naime, kao i stručni radnici Centra, svoje ponašanje i svoj način rada prilagoditi potrebama slijepih i slabovidnih korisnika Centra, što znači da moraju dobro poznavati njihove individualne mogućnosti i svakodnevne potrebe. To je, uostalom, sadržano i u Standardima kvalitete usluga u ustanovama socijalne skrbi, koje je Centar implementirao u svoj rad.

Rad Tajništva i Računovodstva, koji je pod direktnom ingerencijom ravnateljice Centra, specifičan je i zbog složenosti ustroja naše ustanove, iz čega proizlazi mnoštvo različitih radnih zadataka.

U Odjelu prehrambenih i pomoćno-tehničkih poslova obavljaju se poslovi kuhanja, čišćenja, pranja, nabave i skladištenja hrane i potrošnog materijala, održavanja zgrade, prijevoza, poslovi vezani uz održavanje centralnog grijanja te portirsko-čuvarski poslovi.

U našoj kuhinji svakodnevno se kuha i poslužuje 5 obroka. Jelovnik se izrađuje u skladu s normativima i Nacionalnim smjernicama zdrave prehrane, a namirnice se nabavljaju svakodnevno kako bi bile svježije. Kuhinja posluje u skladu s HACCP sustavom kontrole, koji je Centar uveo 2013. godine.

Odjel organizira i svakodnevni prijevoz korisnika osnovnoškolske dobi na relaciji kuća – škola i natrag, kao i srednjoškolaca na aktivnosti izvan Centra.

U okviru Odjela nalazi se i Sportska dvorana invalida, koja je namijenjena sportu i rekreaciji svih kategorija osoba s invaliditetom grada Zagreba. Oni se svakodnevno bave sportsko-rekreativnim aktivnostima, a to su: kuglanje, stolni tenis, vježbanje u prostoru teretane, nogomet, rukomet, košarka, sjedeća odbojka, badminton, golbal (igra zvučnom loptom) i korektivna gimnastika. Sadržaje sportske dvorane koriste i učenici Centra, kako u nastavi, tako i u organiziranim slobodnim aktivnostima.

Naše prateće službe snažna su potpora stručnom radu Centra i nije uopće pretjerano reći da bez njih naše usluge ne bi bile cjelovite, a time ni visokokvalitetne. ■

► **SUTRA**

Prije otprilike dvadeset godina počeli su se vidno mijenjati nabolje stavovi društva prema osobama s invaliditetom, pa tako i prema osobama s oštećenjem vida, posebice slijepima. Tome su najviše pridonijeli oni sami jer su stalno dokazivali i na kraju dokazali ono što je davno spoznao Vinko Bek – da im samo treba dati šansu.

Tu šansu uvijek im je davao Centar „Vinko Bek“, a u zadnjih se dvadeset godina obrnuo i smjer putovanja – sto godina su oni dolazili u Centar, a onda je, prije dvadeset godina, Centar počeo dolaziti k njima.

Taj obrat sadrži vizija Centra, koja je u skladu s Master planom transformacije ustanova socijalne skrbi, strateškim dokumentom Ministarstva socijalne politike i mladih, a ona glasi:

Obavljati našu misiju diljem Hrvatske, tj. pružati usluge našim korisnicima u mjestima gdje žive te davati stručnu podršku svima u lokalnoj zajednici koji mogu pridonijeti njihovom potpunom uključivanju u njen život.

Taj smjer putovanja, sa službenim nazivom deinstitucionalizacija, korjenito je promijenio programe, način rada i ustroj Centra pa je postala nužna preraspodjela radnika unutar Centra i njihova stalna edukacija, a javila se i potreba ne samo za stručnjacima novih profila, već i za novim prostorima.

Treba reći da pružanje izvaninstitucionalnih usluga ne znači da prestaju postojati institucionalne usluge – obje se trebaju paralelno razvijati, fleksibilno kombinirati

i nadopunjavati, ispreplitati se tako da potrebe svakog korisnika, njihovih obitelji i redovnih ustanova odgoja i obrazovanja koje pohađaju budu zadovoljene u najvećoj mogućoj mjeri.

Rad na terenu pokriva praktički cijelu Hrvatsku, dobro je organiziran i uhodan, ali mu treba još „vjetra u leđa“.

Radi što kvalitetnijeg pružanja izvaninstitucionalnih usluga već smo otvorili podružnice u Splitu i Osijeku, a namjeravamo otvoriti podružnicu u Puli.

Jedan od naših važnijih zadataka bit će organiziranje pohađanja niže glazbene škole i za korisnike izvan Zagreba jer glazba je osobama s oštećenjem vida najprimjerenija umjetnost, a može postati i njihova profesija. Djeci i mladima u integraciji općenito treba omogućiti više sudjelovanja u slobodnim aktivnostima.

Djeci i mladima iz Zagreba i okolice koji pohađaju redovne vrtiće i škole ponudit ćemo kraće programe u okviru povremenog boravka u Centru – tečajeve informatike, plivanja, školu kuhanja ili plesa...

Korisnici koji žive izvan Zagreba moći će u okviru boravka i usluge psihosocijalne pomoći u ustanovi, svladavati ili utvrđivati pojedine rehabilitacijske programe – tiflotehniku, vježbe vida, orijentaciju i kretnje, svakodnevne vještine... Naši planovi obuhvaćaju i privremeni smještaj majke i djeteta, koji je ponekad potreban za kvalitetno pružanje usluge rane intervencije.

U srednjoj školi Centra nastaviti će se raditi na osuvremenjivanju postojećih i uvođenju novih obrazovnih programa u skladu s potrebama tržišta rada kako bi se učenici koji ne nastavljaju obrazovanje na visokoškolskim ustanovama lakše zapošljavali.

Da bi Centar funkcionirao na europskoj razini, planiramo osnovati odjel za primjenu novih tehnologija za slijepe i slabovidne te osuvremenjivanje metoda rada i izradu didaktičkih materijala, kao i senzorički kabinet za provođenje programa senzoričke integracije.

Također je potrebno uvesti program za praćenje naših korisnika od završetka školovanja do zaposlenja te inovirati postojeći program osposobljavanja korisnika s pridruženim teškoćama do 21. godine života.

U suradnji s Hrvatskim oftalmološkim društvom i Hrvatskim savezom slijepih tražit ćemo zakonska rješenja koja bi omogućila da se psihosocijalna rehabilitacija i cjeloživotno učenje odraslih kasnije oslijepjelih osoba provode na teret zdravstva.

Suradujući i dalje s mjerodavnim institucijama, tražit ćemo sustavno rješenje pitanja udžbenika za slijepe i slabovidne školarce kako bi opskrbljenost školaraca njima bila bolja.

Postojeću suradnju s Edukacijsko-rehabilitacijskim fakultetom nastojat ćemo intenzivirati jer razmjena znanja i iskustava može za slijepe i slabovidne biti vrlo korisna.

Kad gledamo u budućnost, vidimo Centar „Vinko Bek“ kao resursni centar za cijelu Hrvatsku, koji će s jedne lokacije, tj. iz sjedišta Centra u Kušlanovoj 59a, pružati kvalitetne i kompletne usluge slijepima i slabovidnima počevši od njihova rođenja pa do zrele dobi i gdje će svi koji s njima i za njih rade moći dobiti odgovore na sva svoja pitanja.

O ozbiljnosti naših planova, koji proizlaze iz rastućih potreba slijepih i slabovidnih da iskoriste sve svoje potencijale i postanu istinski ravnopravni članovi društva, govore i gotovi nacrti koji sadrže rekonstrukciju postojećeg prostora u Kušlanovoj 59a i izgradnju novog objekta paviljonskog tipa, koji bi bio dnevni centar za razne aktivnosti. Nacrti čekaju mogućnost realizacije, ali u Centru se ne čeka, već se predano radi kako bismo svaki dan bili korak bliže tom cilju. ■

SADRŽAJ

JUČER – Kratka povijest Centra Jasmina Bele, prof.	4
DANAS	14
PREDŠKOLSKI I OSNOVNOŠKOLSKI PROGRAMI ODGOJA, OBRAZOVANJA I REHABILITACIJE Ivana Šalković, prof. def.	15
INTEGRACIJA Ivana Rotim, prof. def.	19
ODGOJ I PSIHOSOCIJALNA REHABILITACIJA MLADIH Gordana Sudec, dipl. soc. radnica i Marin Vukov, prof. educ. rehab.	16
SREDNJOŠKOLSKO OBRAZOVANJE Damir Štefotić, prof.	23
PSIHOSOCIJALNA REHABILITACIJA ODRASLIH Vilma Bilopavlović, dipl. soc. radnica	27
REHABILITACIJA Jasmina Bele, prof. (prema podacima rehabilitatora)	30
SLOBODNE AKTIVNOSTI Jasmina Bele, prof. (prema podacima voditelja slobodnih aktivnosti)	32
MEDICINSKA SLUŽBA Jasmina Bele, prof. (prema podacima Medicinske službe)	34
IZRADA UDŽBENIKA NA BRAJICI I UVEĆANOM TISKU Dijana Petrović, prof. i Jasmina Bele, prof.	34
PRATEĆE SLUŽBE Jasminka Gašparić	35
SUTRA Ravnateljica Diana Kralj, dipl. def.	37

Izdavač: Centar za odgoj
i obrazovanje „Vinko Bek“

Za izdavača: ravnateljica Diana Kralj,
dipl. def.

Urednica: Jasmina Bele, prof.

Lektorica: Jasmina Bele, prof.

Fotografije: Julija Domac, prof.
arhiv Centra
arhiv Školskog muzeja

Foto naslovnice: Julija Domac, prof.

Prijelom i dizajn: Marko Margeta

Tisak: Slobodna Dalmacija d.d.

Naklada: 500 primjeraka

Zagreb, 2015.

**Centar za odgoj i obrazovanje
„Vinko Bek“ Zagreb**